

MISSZIÓI LAPOK.

Evangélikus egyházi, bel- és külmissziói havi folyóirat.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Scholtz Ödön, evangélikus lelkész,

Ágfalva (Sopronmegye),

kihez a lap szellemi és anyagi részét illető összes közlemények küldendők.

Előfizetési ár egész évre 5 korona.

Egyes szám ára 50 fillér.

Hirdetések egyezség szerint számíttatnak.

Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: a ki én bennem marad, én pedig ő benne, az terem sok gyümölcsöt: mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek. Ján. 15,5.

Jézus a szőlőtő, mi keresztények vagyunk a szőlővesszők. A szőlővessző hozzá van növe a szőlőtőhöz, ugyszólván egy a szőlőtővel; kérjük az Urat, hogy bennünket is ilyen benső közösségben tartson meg önmagával s engedje meg, hogy mindenkor rajta csüngjünk s napról-napra mindinkább egyek legyünk Ő vele. A mint a szőlővessző természeté azonos a szőlőtő természetével, azonképen tegyen az Ur bennünket is mindinkább önmagához hasonlónak.

A szőlővessző nem teremhet gyümölcsöt magától, hanem ha a szőlőtőkén marad s a szőlőtőke nedve táplálja. Csak ha az Ur Jézus életnedve, az Ő lelke, igéje, sakramentuma gazdagon kiárad reánk, úgy hogy semmiféle más étel nem kedvesebb előttünk és nem táplálóbb reánk nézve mint ezek s ha ezen isteni táplálék, mely a világ szeme és értelme előtt el van rejtve, üdíti fel lelkünket, szóval ha Jézusnak, az igazi szőlőtőnek nedve táplál bennünket, csak akkor teremhetünk mi is gyümölcsöt.

Bizonyára mindnyájunk óhaja, hogy minél több jó gyümölcsöt teremjünk életünkben s az Ur teljesíti is ezen óhajunkat, úgy, hogy hű szőlővesszői sok gyümölcsöt teremnek. Megáldja életünket, hogy viszont mi is embertársainknak áldására legyünk, a mennyiben az örök életnek magját nyújtjuk nekik. Mert hiszen legfőbb keresztény kötelességünk, hogy az üdvözítő Isten-igét, mellyel az Ur megajándékozott, másokkal is közöljük s ha Benne maradunk, akkor alkalmassá is tesz ezen szolgálatra s

bő alkalmat, örömet, helyes lelkületet, megfelelő szavakat s kellő buzgóságot nyujt hozzá.

Csak ne bizzunk ezen szolgálat teljesítésénél saját erőnkben, hanem kizárólag az Ur kegyelmében. Mert nála nélkül semmit sem cselekedhetünk. Ezen tudat tegyen alázatossá, hogy el ne bizakodjunk, ha az irgalmas Isten eredményessé teszi munkánkat. Mert ha a szőlővesszőn csüng is a gyümölcs, a szőlőtő adja neki a táplálékot.

Kegyes Jézus! Tudom, hogy Te vagy a szőlőtő, én pedig a szőlővessző. Add, hogy Tebenned maradjak, Te pedig én bennem s így sok gyümölcsöt teremjek: mert nálad nélkül semmit sem cselekedhetek. Ámen.

Enyém és tied

a Jézus példázataiban.

(Folytatás.)

A tékozló fiu büne ott kezdődik, ahol szive elidegenedik atyjától s nem atyja jóságában leli már minden örömét, hanem a javakban. A mikor visszajön, az atyja azon örül, hogy elvesztett fiát visszanyerte. Tehát az elidegenedés tulajdonképen az akaratnak azon iránya, amely létének teljes elkülönítését, azaz az atyának *elmellőzését* akarja. A teremtőnek elmellőzése a bűnnek kezdete — a Megváltónak elvetése a bűnnek vége Izrael népében.

Aki elmellőzi teremtőjét, az előbb önmagát elvonja létforrásától s azután minden „birtok“-át is. Előbb Énjét, létét nemcsak külön létté, hanem elkülönített létté teszi, azután igyekszik minél többet elszakítani az adományozótól, akinek kezében van minden adománya. Ez ama főangyalnak a műve, aki, miután elszakadt Istentől, nemcsak angyalok sokaságát, hanem az embert is elszakította, elidegenítette Istenétől.

A Krisztus azért jött el, hogy az ördög művét lerontsa. Ő visszaszerzi azt, ami az Atyjáé, t. i. az elidegenített emberiséget. A midőn a bűnösöket keresi és ellenségei ezt szemére hányják, ő úgy igazolja magát, hogy cselekvését azonosítja a pásztornak és az asszonynak cselekvésével, akik elveszett sajátjukat keresik. Az *elveszett juhról és drakhmáról* szóló példázatokban Jézus az ő szeretetét és irgalmát, amelyet mi az ő isteni lényege megnyilatkozásának tartunk, úgy tünteti föl, hogy az nem egyéb, mint az ő jogának érvényesítése, azaz sajátjának visszaszerzése. Igaz, hogy e példázatokban a pásztornak és az asszonynak fáradsága van előtérbe állítva. De mi az, ami fáradságos munkára készíti őket? Az elveszett birtoknak szeretete. Jézust is ez a szeretet készíti. Ez az ő élete küzdelmének energiája. Merőben isteni erő és akarat az a szeretet. S merőben ördögi dolog a másénak megkivánása és elidegenítése.

E két példázatban Jézus az ő szeretetét hasonlítja az ember szeretetéhez. Ha nem volna isteni az embernek szeretete az ő birtokához, akkor Jézus nem hasonlítaná ahhoz az ő szeretetét. De az Isten adta az emberi szívből ezt a szeretetet. Az ő akarata, hogy a mit ad, az, noha igazán az övé marad, mégis teljesen, igazán a mi birtokunk is legyen. Az ő akarata az, hogy mi a sajátunknak örüljünk, ő keresi ezen mi örömlőnket! De ez a szeretet igaz szeretet legyen, azaz a teremtő igazságán alapuló szeretet! Így lesz az öröm is igazi öröm, t. i. hálátadó öröm.

A teremtménynek igazsága tehát e szóban foglaltatik: *Enyém és tied*; büne pedig ott kezdődik, ahol ez igazságot már nem hallja s nem akarja hallani. Pál apostol e gyökeret filargüriának („pénznek szerelme“) nevezi. E gyökérből nő minden gonoszság, azaz minden parancsolatnak áthágása. Aki birtokot szeret a teremtő elmellőzésével, az a birtokot teszi istenévé, tehát idegen istent imád. Hát az Isten nevét nem hiába veszik-e káromkodással, hazugsággal — egy fillér miatt is! A szombatnapot meg nem szentelhetik, akik ama idegen istent imádják. A pénz szeretete megkeményíti a szíveket — a szülőkét és a gyermekekét egyaránt. Mily terhesek az öregek, ha ki nem adják az örökséget! Ne öl, mondja az ötödik parancsolat. De a pénz szerelme gyilkossá teszi az embert. Testvér a testvérét gyűlöli s a ki testvérét gyűlöli, az is gyilkos. A szegénynek nem tudna adni, ha éhen veszne is, aki pénzt szereti. Ne paráználkodjál! De a pénz szerelme erre is készlet. Ne orozz. A lopás, rablás és csalás — mind ama gyökérből erednek. Hamis tanúságot mondani az üzlet érdekében, ócsárolni a másnak munkáját, áruját; a felebarátnak házát és mindenét megkivánni csupa olyan burjánzó gaz, melynek gyökere a filargüria. Aki Enjét és birtokát elszakította Istentől, annak minden törekvése arra irányul, hogy az emberek közti „enyém és tied“-nek rendje minél teljesebben lerontassék. A végsőig menő következetességgel kicsoda igyekszik ezt a célt megvalósítani? Ime egy kis világozzág erre a fennt érintett kérdésre.

Ha valakinek, hát a lelkésznek egész élete és törekvése arra irányuljon, hogy a teremtő igazságát vallja és teljesítse a teremtmény. A lelkész szőlőmíves, kinek nemes, de fáradságos munkája van. Az Isten úgy rendelte, hogy munkájából, az evangéliumból éljen, de a szőlő nem az övé. Ő pásztor s a nyáj a lelkére van kötve — tehát az ő nyája s mégis, valahányszor azt mondja: az én gyülekezetem, gondoljon ama gyilkos mivesekre s akkor mondja: az enyém. Amily mértékben vallja és éli a lelkész a teremtő igazságát, oly mértékben fogja azt hirdetni. Ha ő maga elmellőzi a teremtőt, akkor hallgatói még inkább fogják elmellőzni. Természettől fogva mi is ugyanazon szívvél birunk, mint ama mivesek. Azért sokan vannak, kik a nyájat ápolják, hogy abból nekik legyen hasznuk és dicsőségük. Pedig a lelkész a Krisztus szolgálja, akit azért fogadott, hogy munkáját végezze, azaz hogy keresse az elveszett juhok és drakhmák. A lelkész tehát ne akarjon bírni semmit, amit az Isten neki nem adott; amit szeretne, azt az Istennél keresse, ami „birtoka“ van, azt hálával bírja. A lelkész szívvél-lélekkal az Istené legyen, elannyira, hogy lelkülete is a

Krisztus lelkiületével rokon s őt is *késztesse* az a szeretet, mely az elveszett emberiséget keresi. A lelkeknek fáradsággal való keresése és visszaszerzése Isten számára — ez a legjobb kritérium és bizonyosság arra nézve, hogy a lelkész csakugyan vallja és éli ama igazságot s távol van attól, hogy teremtőjét elmellőzze. A hívőkre nézve is ugyanez áll. Aki Énjét és mindenét Isten kezébe visszaadta, az nem nézheti a Krisztus küzdelmét és kereső szeretetét tétlenül. Hiszen hadjárat folyik az Istentől elidegenített népek visszahódítására. A ki közömbösen nézi a misszió óriási erőfeszítését, az kétségkívül nincsen még teljesen visszaszerelve, hanem két urnak akar szolgálni s ebben az állapotban jól érzi magát. Aki valóban megtért Istenéhez, szívének minden dobbanásával résztvesz a visszahódításban. Az Isten országának küzdelme az enyém-tiedérti küzdelem és igazsága, a mint most már jobban látjuk, az: *Enyém és tied.*

H. K.

(Vége következik.)

Az edinburgi missziói világkonferencia.

A misszió történetében új korszak kezdődik: a mindeddig többé-kevésbé széthúzó mozgalom univerzális jelleget kezd ölteni. Ez nem úgy értendő, mintha a misszió bármikor is megtagadta volna Krisztus missziói parancsának egyetemlegességét, hanem úgy, hogy a különböző missziói erők egy közös terv szerint kezdenek működni.

Ennek az új iránynak első impozáns megnyilatkozása a misszióknak világkonferenciája, mely f. é. június 13—26. Edinburgban, Skótország fővárosában folyt le. Már ismételten voltak ilyen nagyméretű missziói gyűlések, így 1860-ban Liverpoolban, 1878-ban és 1888-ban Londonban s 1900-ban Newyorkban s ezeket is már az „*ökumenikus*“ jelzővel látták el; mégis igazán *világkonferencia* csak az idej volt, részint összetételénél, részint pedig az egész világot átölelő előkészületeknél s az egyetemes jelentőségű eredményél fogva.

A cél, melyet a konferencia maga elé tűzött, nagyszerű volt. A missziói mozgalom mindjobban növekedett, a népek esodálatraméltó ébredése új feladatokat és fontos problémákat vetett fel; mind ezzel számolni kellett. A 19. század az evangélikus misszió tanulási, de egyuttal kísérletezési ideje is volt, mely alatt sokszor tévutra került és sok veszteség érte. Ideje volt immár, hogy megvizsgálják az egyetemes misszió gyakorlatát s közkincsé tegyék a kipróbált misszionálási módszereket s a nyert tapasztalatokat. Így vétetett tervbe az edinburgi egyetemes tanácskozás.

Hogy ez minél eredményesebb legyen, már 1908. július havában megkezdtek az előkészületeket. Mindenek előtt a szakférfiak véleményét akarták megtudni a jelenlegi misszióról. Ezért Angolország, Amerika s az európai kontinens missziói főegyleteivel egyetértve, mintegy 140 szakértő missziói férfiuból álló munkabizottságot szerveztek, melyet megint nyolc albizottságra osztottak. Ezek azután kiválasztottak 8 olyan tárgyalási tételt, melyek

alkalmasak voltak a legégetőbb missziói problémák megoldására s ezekre nézve a legtapasztaltabb misszionáriusokhoz kérdőíveket küldtek. A kérdések vonatkoztak 1) a világ evangelizációjára, 2) a missziói gyülekezetekre, 3) a missziói iskolákra, 4) a nem keresztény vallásokra, 5) a misszionáriusok kiképzésére, 6) az országos kormányhoz való viszonyukra, 7) a missziói életnek itthon való gyarapítására és 8) a misszionáriusok együttes működésére. Több mint 1000 felelet érkezett be, melyeket az albizottságok feldolgoztak s az összes kiküldötteknek megküldték. Ezek az „értesítők“ szolgálták azután a tárgyalásokon alapul s ezeknek köszönhető, hogy a tárgyalások mindvégig érdekesek és gyümölcsözők voltak.

A kiküldöttek száma körülbelül 1200-at tett ki. Ezek között volt 523 angol, 480 amerikai, 168 az európai kontinensről és 24 Ausztráliából és Afrikából. 160 missziói társulat volt képviselve. Az angol és amerikai társulatok kiküldöttei között számos színes bőrű is volt, úgy hogy a tárgyalás joggal nevezhető „világkonferenciának“.

A konferencia június 14-én ünnepélyes istentisztelettel kezdődött, melyen *Dr. Williamson* Máté 13,38 felett tartotta az egyházi beszédet. — Délután az egyetemen ünnepélyes doktoravatás volt, mely alkalommal a kiküldöttek közül 14-et promoveáltak. Majd ismerkedési és üdvözlő gyűlések következtek, míg végre június 15-én megkezdődött a munka. *Dr. John Mott*,*) a ker. diákok világszövetségének titkára s a missziói világkonferencia egyik elnöke az *Assembly Hall*-ban megnyitotta a tanácskozást azzal a kijelentéssel, hogy egy szónok sem beszélhet 7 percnél tovább. S ezt a szabályt szigorúan megtartották. A 7 perc leteltével megszólalt a csengetyű s ha a körülmények úgy kívánták, a szónok kénytelen volt a mondat közepén beszédét abba hagyni. Kivételt csak azok a szakreferensek képeztek, kik a nyolc albizottság előterjesztéseit ismertették. Csakis így volt lehetséges, hogy a konferenciának egész programját letárgyalhatták.

A második napon azt a témát tárgyalták, **vajjon az evangélium most már az egész világnak hirdettessék-e**, miután eddig csak egyes országok részesültek áldásában. Mindenki előtt ott volt az 1. albizottság előterjesztése, mint 300 misszionárius véleményének quintessenciája, a missziói század tapasztalatainak sommája. *Dr. Mott* kezdte meg a tárgyalást. Szerinte elérkezett az idő, hogy az egész világ misszionáltassék. A világ egység s ilyennek tartotta Jézus is, midőn kiadta a parancsot: Elmenvén e széles világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtésnek. Sohasem volt a parancs oly annyira aktuális, mint most. A széles világ összezsugorodott. Az összes országok megnyitak, a népek ébrednek, a mindinkább terjedő kultúra a régit lerontja s a népek kezdenek valami jobb után vágyódni. Ha ezt az alkalmat elszalasztják, talán soha sem kerül már többé vissza.

Miután *Dr. Mott* végzett, a szemtanuk szerint megható jelenet következett. Afrika és Ázsia színes bőrű fia egymás után léptek elő, hogy ki-

*) Ez a lelkes férfi tavaly hazánkat is meglátogatta s sok helyen tartott missziói előadásokat.

fejezést adjanak népük várakozásának. Megismétlődött Ap. esel. 16, 9., csak-hogy ezuttal nem álomkép gyanánt, hanem valóságban hangzott: Jer által és légy segítségül nekünk! S a misszionáriusok velök könyörögtek.

Az egész világot meg kell hódítani. Ebben egyetértett az egész konferencia. De hogyan történjék az? Úgy-e, hogy megerősítik az eddigi, csak gyengén ellátott munkamezőket s az erőket a különösen veszélyeztetett pontokra koncentrálják, amint azt *D. Warneck*, az agg missziói generális levélben tanácsolta, vagy hogy minél gyorsabban lehetőleg az összes tereket munka alá veszik, ami mellett főleg az amerikaiak kardoskodtak. Hogy az utóbbiak komolyan veszik a hangoztatott misszionálási módszert, azt eléggé mutatja a f. évi május havában Csikágóban lefolyt *nemzeti missziói kongresszus* határozata is, mely szerint az egész világ misszionálása megkezdessék s az összes egyháztagnak kötelességévé tétessék, hogy a nagy munkából kivegyék a részüket s ezért azon lesznek, hogy minden 25,000 pogány számára egy misszionárius alkalmaztassék. — A különböző véleményeket nem lehetett kiegyenlíteni, a módszer kérdése eldöntetlen maradt. Abban azonban egy nézetben volt minden szónok, hogy a misszió feladata nem elhírtelenkedett, felületes „világevangelizálás“, hanem alapos türelmi munka, melyet nagyrészt a bennszülötteknek kell elvégezniök. Ezt bizonyítja többek között a mandzsuriai misszió, melynek 30,000 megkeresztelkedett hive közül csak 100 a misszionáriusok közvetlen befolyásának gyümölcse, míg a többit a bennszülött missziói segédek nyerték meg a kereszténységnek.

A harmadik tárgyalási nap témája: „**Nemzeti egyházak alapítása a missziói téreken**“, ami egyike napjaink legnehezebb problémáinak. Megint drámai volt a tárgyalás kezdete. Ázsia leendő missziói egyházai képviselőikben mintegy megtestesülve vonultak fel. A legkiválóbb férfiak képviselték ezeket. Az albizottság referense egy angol misszionárius, *Gibson*, volt. Kifejtette, hogy a honi missziói társulatok a missziói egyházakat eddig gyermekeknek tekintették és aszerint is bántak velök. Jelenleg azonban már másképp alakultak a viszonyok. Több országban a missziói egyházak magas foku önállósághoz jutottak s már nincs messze az az idő, amikor azok nem szorulnak többé vezetésre. *Gibson* fejtegetéseit megerősítette *Yoitszu Honda* japán püspök, ki a legelső színesbőrű evang. püspök Kelet-Ázsiában. Szerinte a nemzetiség korszakát éljük s a nemzetiség függetlenséget és személyes felelősséget kíván. Olyan országban, amilyen Japán, különösen szükséges szabad nemzeti egyház. Máris van országukban négy önálló egyház, melyek függetlenek minden idegen befolyástól. A misszionáriusok csak akkor vannak hasznukra, ha megérteni tudják a japán nép nemzeti sajátságait és törekvéseit. Hasonlóan beszélt a kínai *Cseng*. A kínai misszió további támogatásáért esedezett s megalapítja ezt egy kedves kis példázattal: „Egy kis kínai leány hátán egy meglehetősen nagyságú fiut cipel. Egy arramenő megsajnálja nagy terhéért, a leány azonban ezt feleli: Nem teher ez, hanem a testvérem“. — Mindamellet ő is igen határozottan autonóm kínai egyházat követel.

Sokan hajlandók voltak a keletázsiai keresztényeknek a legmesszebb menő engedményeket adni, ügyet sem vetve arra a veszedelemre, melybe a lázasan emelkedett patriotizmus a fiatal japán és kínai egyházakat sodorhatja. Erre *Gore*, birminghami püspök, emelkedett szólásra s hatásos beszédben azt fejtegette, hogy valamely egyház nem azért lesz önálló, ha magára marad; ha önállóvá akarnók tenni, előbb oly alapra kell azt helyezni, mely sohasem inog meg, arra az örök alapra, melyen az egész keresztény egyház felépült. Egy egyház sem állhat meg, ha alapelvei nincsenek pontosan meghatározva, s egy missziói egyháznak sincs biztos feunmaradása, ha nincs összefüggésben az egyetemes keresztény egyházzal és annak alapelveivel. Szavai visszhangra találtak. *Gibson* misszionárius végszavában arról biztosította színes bőrű testvéreit, hogy jogos kívánságaik iránt teljes a szimpathia, de kérte is egyuttal, hogy nemzeti érzésük esetleges túlesigázásával ne nehezítsék meg a missziói társulatok eljárását, mely a missziói egyházak egyenjogosítására fog irányulni. A nagyhorderejű gyűlés komoly imával záródott.

A negyedik nap a **misszió iskolaügyének** volt szentelve. Ismeretes, hogy a misszió mindenütt, ahol áldásos munkáját folytatja, a templomok mellett iskolákat is létesít. Azt azonban itthon még nagyon kevesen tudják, milyen nagyszerű, a nevelés és oktatás minden fokozatát felölelő az evang. missziói iskolaügy, nemesak a régi kulturnépeknél, hanem a természeti népeknél is. Képviselve van itt minden rangú iskola, az elemi iskolától kezdve egészen a főiskoláig, fiuk és leányok számára, tanító- és predikátorképzők, ipariskolák stb. Sőt Indiában és Kínában már ker. egyetemek emelésének a gondolata merült fel s Japánból és Perzsiából hasonló kívánások terjesztettek a konferencia elé.

Iskoláival a misszió háromféle célt kíván elérni. Először általuk oly magasabb rangú, előkelő pogányokat akar a kereszténység számára megnyerni, kiket a misszió egyéb eszközei által nem lehet megközelíteni; azután a bennszülött keresztényeket magasabb mivelődési fokra kívánja juttatni s végül a pogány környezetben is keresztény szellemnek a teremtését célozza. *D. Miller*, a madrasi kollegium jeles vezetője, betegsége folytán személyes megjelenésében akadályoztatván, memorandumban a harmadik pont mellett nyilatkozott. A legtöbb szónok azonban — kik szintén nagyrészt magasfoku nevelőintézetek élén állanak — a bennszülött keresztények szellemi emelését mondták a missziói iskolák legfőbb céljának. Indiára mutattak, hol a lakosság $\frac{2}{3}$ része a középrendhez, a szudrák közé tartozik s csak igen kis törtrész a brahmánok közé. Ha az utóbbiakat a misszió előnyben részesítené, nagy hibát követne el, mivel a misszió tanítását épen a közép és alsó osztályok fogadják be leginkább.

A maga merevségében talán egyik nézet sem állhat meg, de igenis úgy, ha a két cél egybekapcsolódik, hogy a missziói iskolaügy épúgy az előkelő pogányok megnyerésén, mint a bennszülött keresztények szellemi nivójának emelésén fáradozik. Bizonyosan így vélekedett a konferencia is, midőn a kérdést eldöntetlenül hagyta s megelégedett azzal, hogy minden oldalról megvilágította a nagyjelentőségű ügyet. (Vége következik.)

A szórványokban élő hivek lelki gondozása.

Mely intézkedéssel lehet bennük is az evang. vallásos érzületet ápolni, ragaszkodásukat az egyházhoz erősíteni.

Irta: Schrödl József.

A diasporának lelki gondozása rendkívül fontos és nagy horderejű kérdés egyházi életünkben, melynek kedvező megoldásától nagyon sok függ, sőt azt mondhatjuk, hogy eme kérdés megoldásától függ evang. egyházunk jövője. Ha ugyanis a szórványban élő hiveinket meg tudjuk tartani, az evang. egyház számára megmenteni, akkor megmutattuk, hogy a felekezetek jelenkori harcában, a különféle irányok versengésében meg tudunk állani, hogy nem holt, pusztuló egyház vagyunk, hanem élő, cselekvő, hódító és diadalmas.

A megtartás és megmentés eme munkamezején sajnos eddig nagyon kevés történt.

Látjuk, érezzük, hogy az idők szele ellenünk fordult, a korszellem nem kedvez nekünk, a szél a mi partjaink felé hengergeti vészhozó hullámaival; fájdalommal olvassuk, amint a statisztika újra és újra veszteségeinkről számol be. Hiszen a többi egyház is megéri az idők szelét, de nem annyira mint mi, mert ők tömör sphaalanxban vonulhatnak az ellenség ellen, mi azonban kicsiny, szétagolt és szétszört hadsereg vagyunk, mi nem a tömeg súlyára számíthatunk, hanem az egyesek hitére, eszére, buzgalmára és kitartására.

Sionunk őrei már meg is mozdultak, érzik, ismerik a veszélyt, de az egyház egész teste még nem mozog, az még egy ideig megmarad régi mozdulatlanságában és tunyaságában, míg lassanként eme nagy test minden idegére átszarmazik a közölt energia és benne is megnyilatkozik az új munka megértése. Ne csodálkozzunk és ne haragudjunk, ha egy közismert klerikális lap felénk protestánsok felé kiáltja: Ne sopánkodjatok, hanem dolgozzatok! Igaza van, ha Krisztusnak hű vitézei akarunk lenni és őrállók az Úr Sionában, akkor tartsuk készen fegyvereinket a védelemre, mert harcoshoz a tett illik, nem pedig panasz és sóhaj.

Mielőtt azonban arról szólnánk, hogy mi a teendő a jelenlegi helyzetben és az adott viszonyok között, vizsgáljuk meg evang. egyházunk speciális helyzetét és a szórványban élő hiveink állapotát és megismervén a nehézségeket, bajokat, sebeket és kívánságokat, törekedjünk azokon segíteni.

Mit értünk szórvány, diaspora alatt? Értjük azokat az evang. hiveinket, kik szétszórva élnek más vallásuk között. (I. Pét. 1.; Jak. 1.) És kik azok, akik elhagyják a szülői házat, otthonukat, a megszokott életkört és a hasonvallású és nyelvű környezetet? Kereskedők, kik más vidéken könnyebben akarnak boldogulni, munkások, kik otthon nem tudnak megélni vagy másutt könnyebb megélhetési viszonyokat keresnek, hivatalnokok, kik hivataluknál fogva kerülnek más vidékre, szolgák, béresek, cselédek ezek alkotják a diasporát. Ha most már közelebbről nézzük hazai egyházunk helyzetét, igazat adhatunk ama egyházi férfiaknak, ki azt mondotta, hogy hazánkban az egész evang. egyház tulajdonképpen egy nagy szórvány, mert

itt valamivel több mint egy millió evangélikus lakik szétszórva körülbelül 17 millió másvallású között. Nehezíti a helyzetet még az a körülmény is, hogy hazai egyházunkban 3 nyelv van használatban. Hogy milyen nagy akadály ez a háromnyelvűség, az különösen a szórványokban, a missziói egyházakban mutatkozik; ahol gyárak keletkeznek vagy bányákat nyitnak, továbbá a városokba az ország különféle vidékéről összejönnek hiveink. Így aztán sok helyen vannak magyarok, németek, tótok sőt csehek is; ugyis kevesen vannak és ezen kevesek is nemzetiség szerint széttagolódnak.

Nálunk fődolog, hogy mindenkinek anyanyelvén hirdessük az evangéliumot, mert csak úgy tudunk a hívők szívéhez férközni, de hogyan követeljük meg a lelkésztől, hogy mindezen nyelveket birja? Hiszen tény, hogy ezen hiveink legtöbbször nyelv tekintetében is alkalmazkodnak a környezethez, de még sem mindig. Ebben a tekintetben határozottan előnyben van a kath. egyház, a mely a maga latin miséjével és szertartásaival egyformán eleget tehet mindenféle nyelvű hiveinek, mert mi a fülnek beszélünk, ők azonban a szemnek szolgálnak. Ez a nyelvi különféleség az első nehézség.

De ott van a második is, mely a műveltségi fokozat különféleségéből származik. Az ilyen szórványban vagy missziói középpontban élő hiveink különféle elemekből kerülvén ki, nagyon eltérnek műveltségük tekintében is, nem olyan egyformák mint pl. a falusi vagy a nagyobb városi gyülekezetek. Mivel a legmíveltebb elemek kerülnek a legmíveltlenebbek mellé, nehézzé válik az igehirdetés is, mert egyik félhez sem lehet egészen alkalmazkodni, hanem tanácsos az arany középutat választani.

A harmadik nehézség morális téren keresendő, mert bizony azok, kik elhagyják otthonukat, a megszokott környezetet, nem mindig erkölcsileg kifogástalanok, intaktok, hanem sokszor épen azért mennek idegenbe, ismeretlen vidékre, mert valamivel beszennyezték nevüket, nincs jó hírük és azért nem akarnak a rokonok és ismerősök közt maradni, nehogy szégyelleni kelljen magukat. Az ilyenek aztán az idegenben sokszor annál szabadabban garázdálkodnak és mivel sem a szülői tekintély, sem a szégyenérzet vissza nem tartja őket, annál mélyebben elmerülnek a bűn fertőjébe és bűnös vágyaiknak szabad folyást engednek.

Mindezekből következik, hogy az ilyen szórványokban egészen más a lelkésznek munkaköre, mint a régóta fennálló, rendezett gyülekezetekben; még jó, ha a szórványok központján van egy nagyobb gyülekezet, mert akkor a szomszédos községekben lakó egyes családok vagy egyének oda gravitálnak, templomba jönnek, gyermekeiket is oda küldhetik iskolába, szóval ott van a tömeg, a mely a távolabb fekvő molekulákat odavonzza, a folyam, mely magába fogadja a patakokat és esermelyeket. Egészen más-ként alakul a helyzet az ugynevezett missziói körökben vagy missziói központokban, mert azok nem tömegüknél fogva vonzanak, hanem azok ugyszólván csak mértani központok; ott a központban is ugyan olyanok a viszonyok, mint künn a többi községekben, csak valamivel több hívőnk lakik ott és rendszeren központi fekvésüknél fogva megkönnyítik a környék pasztorizációját.

Elismerjük sok történt az utóbbi időben a diaspora megtartására azáltal, hogy egyházunk sok helyen missziói köröket szervezett, melyeknek gondozása missziói lelkészekre van bízva. Ezen körök azonban Máramarosban, Ungban, Erdélyben sokszor egy-két vármegyére terjednek ki és a nagy kiterjedés bizony lehetetlenné teszi a beható lelki gondozást Régente ezen szétosztott csoportokat nem gyűjtötték, hanem hagyták elmerülni az idegen tengerben és ha mégis akadtak, kik hívek maradtak egyházunkhoz, bizony nem a mi érdemünk. Keserű igazság, de igazság amit egyik érdemes püspökünk mond erre vonatkozólag: „Nem a mi érdemünk, ami megmaradt, de ami elveszett, mind a mi bűnünk.“ Azáltal, hogy egyházunk felállította a missziói köröket, megkezdte misszionáló, egyházépítő és megtartó munkáját, de csak megkezdte; mert bizony sokszor szerveznek egy ilyen missziói kört, lelkészt is állítanak, ha ugyan akad lelkes fiatal pap (mert családos ember nem igen bír ott megélni!), de aztán magára hagyják, had járjon a saját lábán. Olyanformán van sok ilyen missziói lelkészünk, mint a mostanában elhalt Dr. Bodelschwingh, ki mikor fiatalkorában Párisba került lelkésznek, azt mondta neki az ottani lelkész, Mayer: „Van ugyan gyülekezete, de keresse meg, lesz fizetése is, ha összekoldulja, lesz temploma is, ha épít magának.“ Bodelschwinghnek tényleg Páris legelhagyatottabb utcáin a legszegényebb néposztályok körében kellett megkeresni híveit, de néhány év alatt sikerült neki híveit összegyűjteni és részükre templomot építeni. De ami neki sikerült, sikerül-e mindegyikünknek? Vajjon minden missziói lelkészben meg van-e ama szent lelkesedés, hitbeli buzgóság, apostoli erő és organizáló tehetség, amely ilyen helyen szükséges? Bizony nem mindegyikünk mérheti össze magát egy Pál apostollal, egy Bodelschwinghgel, nem is vagyunk Napoleonok, kik a föld alul is teremtenek maguknak hadsereget.

Sajnos hazánkban még nincs meg eléggé az érzék a misszionálás iránt, még a vezető körökben sem. Életre szólítják egymásután a missziói köröket, azután magukra hagyják és nem adják meg a megélhetéshez szükséges feltételeket. Olyan ezen eljárás, mint ama gazdáé, ki fát ültet, de aztán magára hagyja azt mondván, ha életre való, majd megnő.

De ez kegyetlen, könnyelmű és bűnös okoskodás.

Hogy bebizonyítsam fenti állításomat hivatkozom a legutóbbi időben az adócsökkentésre adott államsegély szétosztására. Kik kapták azt? Olyan gyülekezetek, melyek ezen segély nélkül is meg tudnának élni, míg a missziók tovább sinlődnek. Hiszen senki sem tagadja, hogy gyülekezeteink majdnem mind nagy adóterhet viselnek, de mégis a missziókhoz viszonyítva hasonlíthatatlanul kedvezőbb helyzetben vannak. A missziók a szegények közt is a legszegényebbek és mi mégis a szegényt támogatjuk és nem a legszegényebbet. Folyton azt hallottuk hangoztatni, hogy nincs különbség missziói egyház és rendes egyház között, ilyen megkülönböztetést a zsinati törvények nem ismernek; ez igaz, de ha a zsinati törvények ilyen megkülönböztetést nem tesznek, megteszi azt az élet, a valóság a maga rideg-ségében, már pedig mindig magasabbra helyezendő az élet, mint a holt és sokszor elavult törvények.

Avagy nem ironia-e azon legutóbbi rendelkezés is, mikor a közös protestáns bizottság által vegyes házasságok ügyében kiadott utasítások közt (15. pt.) azt olvassuk: „A szórványokban pedig, a hol a veszély ugyanis a legnagyobb, a vegyes házasságok baján legjobban úgy lehet segíteni, hogy a lelkész oda is időről-időre ellátogatván, magának megbízható embert keres, aki őt a vegyes házassági eljegyzésekről értesíti és ott is a gyermekek hitoktatásáról a lehetőséghez képest gondoskodik, valamint a nép közt vallásos iratokat terjeszt.

A lelkész ilyen diaszporális utjainak utiköltségét fedezze az anyaegyház, a mely ott ugyis az egyházi adót szedi, fordítsa azt ezen célra.“

Ez vonatkozhatik a rendes gyülekezetekre, de nem a missziói körökre, pedig ott legnagyobb a szórvány és ott sokszor kell ilyen diaszporális utakat tenni. Az ilyen missziói központok csak névleges anyaggyülekezetek és saját erejükből nem tudnak fennállni, hanem csak is külsegélylyel, hogyan követeljük ezektől a lelkészi utiköltségek fedezését? A lelkésztől azonban szintén nem várhatjuk, hogy szerény kongruás fizetéséből még néhány száz koronát utazásra költsön, mert akkor miből éljen.

Nézzük csak a szomszédos Ausztriát. Ott szintén nagykiterjedésű szórványok tartoznak az egyes gyülekezetekhez és az Evang Bund valamint a Gustav Adolf-egylet is az egyes lelkészeknek és segédlelkészeknek utazási általányt adnak a szükséghez képest, mert belátják, hogy azok kis fizetésüket utazásra nem költhetik. Sőt hogy a Gusztáv Adolf-egylet mennyire tud alkalmazkodni a viszonyokhoz és mennyire a speciális helyzetet veszi működése alapjául, mutatja ama jellegzetes példa, hogy a boszniai Banjalukában a lelkésznek egy motorkereket bocsátott rendelkezésére, hogy a fél Boszniára kiterjedő diasporáját látogathassa. Jó magam is meglehetősen nagy missziói körben működven, beszereztem egy kerékpárt és mihelyt szép idő mutatkozik és az utak járhatók, sorra járom a szórvány községeket, időről-időre végzem a vallásoktatást, ahol néhány evang. gyermek van. Az ilyen utazás olesó, ha nem is kényelmes és imponáló; de vigasztaljon bennünk azon tudat, hogy hivatalbeli elődeink, az apostolok gyalog tették meg missziói utjaikat és a mi Urunk egy számaron vonult be Jeruzsálembe, már pedig tőle való ama mondás: A tanítvány nem nagyobb az ő mesterénél.

Miután így vázoltuk a diasporában élő hiveink helyzetét, keressük most már azon eszközöket, módokat, a melyekkel bennük a vallásos érzelmet ápolni, ragaszkodásukat az egyházhoz erősíteni lehet. A vallásos érzelem olyan mint a növény, a mely kedvező körülmények közt szépen fejlődik, virágzik és gyümölesözik, de mostoha viszonyok mellett, elhagyatottan és gondozatlanul csakhamar teljesen elszorvad; egy ideig talán még jól-rosszul megél, de hosszabb idő múlva elsenved. Ezt az érzelmet ápolni kell, mint a fát a kertben, mint a virágot, védeni óvni, kötözni. Olyan ez, mint a tűz, mely kisebb-nagyobb lánggal ég addig, míg táplálják, de ha nem törődnek vele, lelohad, parázs alakjában tovább ég ugyan a hamu alatt, de ha sokáig így hagyják, akkor végképen elalszik. A tüzet folyton éleszteni kell,

a hitbuzgóságot és egyházszeretetet is. A régi rómaiaknál a Vestaszüzek élesztettek az állam szent tüzét és nagy szerencsétlenség vagy csapás előjele volt, ha ezen tűz elaludt. Nagy csapás lesz az egyházunkra is, ha nem forgolódunk, mozgunk és lelohadni vagy elaludni engedjük a hitbuzgóság szent tüzét.

(Vége következik.)

Egyházi Szemle.

Belföld.

— A zsolnai zsinat háromszázados évfordulóját ünnepelte meg augusztus 27. és 28-án hazai evangélikus egyházunk a dunáninneri egyházkerület idei közgyűlésével kapcsolatban. Az 1606-iki bécsi békekötés biztosítván a protestánsok szabad vallásgyakorlatát s a róm. katolikus felekezettel való egyenjogúságát, az azt törvénybe iktató 1608. évi országgyűlés akként rendelkezett, hogy „a karok és rendek közt támadható gyűlölség és meghasonlás elkerülése céljából minden vallásfelekezetnek a maga hitét valló előljárói vagy szuperintendensei legyenek“. Ezen törvényes alapon Thurzó György gróf, mint az ország nádora s mint buzgó evangélikus főúr, nem törődve a róm. kath. főpapság ellenzésével, kezébe vette a vallásügyi törvények végrehajtását és az evang. egyház szervezését s 1610. tavaszán egyelőre csak az akkori dunáninneri kerület 10 vármegyéjének evang. főurait, nemeseit, lelkészeit és szab. kir. városait Zsolnára hívta meg zsinatra, az evang. egyház szervezése s szuperintendensek választása végett. A zsinaton részt vettek a meghívott 10 vármegye, u. m. Árva, Liptó, Turóc, Nógrád, Hont, Zólyom, Bars, Nyitra, Trencsén és Pozsony legelőkelőbb urai. Március 28-án kezdődött, 3 napig tartott s maga Thurzó György nádor volt az elnöke. Három püspöki kerületre osztották fel a tiz vármegyét s mindegyiknek élére egy-egy szuperintendenst s melléjük a gyülekezetek anyanyelvének respektálása miatt alszuperintendenseket választottak. Aztán meghatározták a püspökválasztás módozatait, a püspökök jogait, kötelességeit és tiszteletdíjait, az esperességek szabályzatait s ami a legfontosabb, kimondották a németországi lutheranizmus alapelveit magába foglaló „Liber Concordiae“ zsinórmértékül való elfogadását stb. Thurzó György nádor a zsinatnak okiratban foglalt határozmányait mint királyi helytartó megerősítette s azok később ki is nyomattak. Nincsen terünk, hogy az ezen zsinati határozatok végrehajtását nehezítő körülményekre s egyházunknak ezzel kapcsolatos további küzdelmére is rámutassunk, azért csak örömnünknek adunk kifejezést, hogy egyházunk vezetői nem engedték a zsinat háromszázados évfordulóját nyomtalanul eltűnni, hanem annak méltó megünnepléséről gondoskodtak. Persze helyesen és nyugodt lelkiismerettel csak akkor ünnepelhetünk, ha hiven ragaszkodunk egyházunknak a „Formula Concordiae-ben“ lefektetett alapelveihez, melyeket a zsolnai zsinat hazai ágostai hitvallásu evang. egyházunk zsinórmértékül elfogadott.

— Dávid Ferenc a magyar unitárius egyház megalapítója születésének 400-ik évfordulója emult minden feltűnés nélkül. — Angliából és Amerikából százheten jelentek meg rajta, kik előbb az u. n. „szabadkereszténység“ berlini kongresszusán vettek részt. Egyházunk az ünnepélyen nagyon helyesen nem képviseltette magát, mert nekünk mint a Szentháromság hívőinek, akik Krisztus istenfuságában birjuk üdvösségünk alapját, nincs mit keresnünk ezen a Szentháromságot és a Krisztus isten-

fiúságát tagadó társaságban. Az erdélyi szász evangélikus egyház püspöke is csak Dianiska Frigyes kolozsvári lelkésszel képviseltette magát — pusztá udvariasságból.

— A dunántúli egyházkerületi evangéliumi egyesület augusztus 16-án Pécsen tartott rendes közgyűlése, mint ezt ennél az egyesületnél már megszoktuk, ezidén is igen tartalmas és épületes lefolyású volt. *Gyurácz Ferenc* püspök elnöki megnyitója mindjárt magas színvonalra emelte a tárgyalás menetét, a *Madár Mátyás* egyesületi jegyző által az egyházmegyei lelkészegyletek munkásságáról előterjesztett jelentése is igen jó volt s tömör vonásokban mutatott rá az ezen egyletek által kifejtett buzgó és szorgalmas munkára. *Kiss Samu* nagybaráti-i lelkész nagy gonddal kidolgozott értekezést olvasott fel gróf Széchenyi Istvánról, ezidén azonban már ugyis annyit beszélünk, olvastunk és hallottunk hazánk ezen kiváló államférfiaról, hogy e helyen inkább valami mélyreható theologiai munkát vártunk volna. Ez bizonyos önképzőköri színezetet adott a gyűlésnek, amitől még nem tudunk teljesen megszabadulni. *Bancsó Antal* Borromäus Károlyról s a róla elnevezett pápai encyklikáról emlékezett meg s indítványára az egyesület tiltakozó rezolúciót terjesztett fel az egyházkerületi közgyűléshez. Igen értékes és tanulságos volt *Stettner Gyula* esperes felolvasása a liturgia egységesítéséről, mely egész terjedelmében a jegyzőkönyvhöz lesz csatolva. *Scholtz Ödön* lelkész a külmisszióról, többen pedig az egyes esperességekben folyó belmissziói munkáról tettek jelentést. A sajtóügyi bizottság jelentése kapcsán elhatározta a közgyűlés, hogy eleinte csak a téli hónapokra tervezve, evangélikus néplapot ad ki s erre a célra az első költségek fedezésére 300 koronát szavaz meg s ugyanannyit kér az egyházkerülettől is, amit az másnap nagy örömmel meg is szavazott. A lap szerkesztésével *Kapi Béla* körmendí lelkész bizatott meg. Evvel kapcsolatban felkérte az egyesület *Scholtz Ödön* lelkészt és *Hetvényi Lajos* főgym. tanárt, hogy legkésőbb 1912-re egy jól szerkesztett határozott evangélikus irányu naptárt adjanak ki s biztosította őket leghathatósabb erkölcsi támogatásáról. Számos kisebb jelentőségű tárgy elintézése után az elnöklő püspök imája zárta be a közgyűlést s csak kívánni lehet, hogy az elhintett sok jó mag kikeljen és egyházunk javára gazdagon gyümölcsözzék.

— **Horvát misszió.** Tudvalevő, hogy a horvát nép műveltebb és felvilágosultabb része erős küzdelmet folytat a lelkiösmeretet békóba verő klerikalizmus ellen s minthogy a kereszténységnek az evangélikus egyházban kifejezésre jutott tisztább alakját nem ismerik, sokan a teljes vallástalanságban és nyilt Istentagadásban keresnek tőle menekülést. Egyesek azonban és pedig főképen róm. kath. lelkészek, kik mint theológusok könnyebben hozzájutnak evangélikus vallásos iratokhoz, ezeknek olvasása folytán mégis megtalálták az igazsághoz vezető utat és nyiltan áttértek az evangélikus egyházba. Ezek közül többen evangélikus theológiát végeztek s jelenleg néhányan közülök már mint evangélikus lelkészek vagy segédlelkészek működnek. Mivel eddig horvátnyelvű gyülekezeteink nincsenek, ezek egyelőre csak más nyelvű, magyar, német vagy tót gyülekezetben nyerhetnek alkalmazást, holott természetes, hogy áttérésüknél az a cél is vezette őket, hogy a megtalált gyöngyöt az igazságot kereső honfitársaikkal is közöljék s közülök idővel horvát evangélikus gyülekezeteket is gyűjtsenek s magától értetődik, hogy hazai evangélikus egyházunknak egyik fontos erkölcsi kötelessége, hogy a horvát népnek ily módon való evangelizálását tőle telhetőleg előmozdítsa. Felismerte ezt a dunántúli egyházkerület f. évi Pécsen tartott közgyűlése, midőn egyhangu határozattal kimondta, hogy első sorban az egyházkerület által eddig a zágrábi segédlelkész részére megszavazott évi 1000 korona felhasználásával Zágráb központtal önálló

evang. *utazólelkészt* alkalmaz, ki a Zágráb vidékén, sőt Horvát-Szlavonországnak a dunántuli egyházkerülethez tartozó egész területén lakó mindazon szórványbeli hivek lelki gondozásán kívül, akik nem tartoznak valamely már rendszeresített gyülekezethez, a horvát népnek is fogja mindott, ahol eziránt vágy mutatkozik, az evangéliumot hirdetni. Az egyházkerület ezen fontos állásra azonnal meg is választott egy evang. egyházunkba áttért s már evang. lelkészi hivatalban álló volt horvát róm. kath. papot s kimondta, hogy az a fent megjelölt munkát azonnal megkezdheti, mihelyt az egyetemes gyűlés által a zágrábi segédlelkészi állásra megszavazott ugyancsak évi 1000 koronának erre a célra folyósítása s a bel- és külföldi evang. segélyegyletek által biztosított határozott évi hozzájárulásokkal az állás anyagilag biztosítva lesz. A külföldi segélyegyletek bizonyára határozottan fogják támogatni ezt az evangelizáló munkát, de biztosra vesszük, hogy az egyetemes közgyűlés s az egyetemes gyámintézet is hozzájárul annak megvalósításához. Természetes, hogy ez a vállalat nagyobb költséggel jár, mivel a lelkész fizetésén kívül nagyobb lakásról is kell gondoskodni, melyben lehetőleg imatermül használható nagyobb terem is legyen s melyben az érdeklődők részére tudakozódó irodát is lehessen elhelyezni. Meg vagyunk azonban győződve, hogy mihelyt az első horvát evang. gyülekezet megalakul, az áttértek maguk is hathatósan fogják az evangelizálás munkáját segíteni s az olyan fejlődést vehet, hogy a többi áttért volt horvát róm. kath. lelkészt is munkába állíthatjuk. Tudjuk, hogy a reformáció idejében milyen szép fejlődésnek indult a hitjavítás ügye Horvátországban is, mig nem azt tüzzel-vassal csirájában elfojtották. Milyen nagy hálára köteleznék a dunántuli egyházkerület s az egyetemes evang. egyház a horvát népet, hogy ha az evangélium hirdetése által Krisztushoz s általa a tiszta keresztény igazság megismeréséhez vezetné. Említenünk sem kell, hogy mi, akik az ügy ilyen megoldásának eszméjét a kerületi gyűlés alkalmával felvetettük, azt minden rendelkezésünkre álló eszközzel népszerűsíteni és előmozdítani kívánjuk. Epen azért olvasóink s az összes hazai evang. körök pártfogásába is ajánljuk a horvát misszió ügyét.

— **A rozsnói kerületi fiu- és leányárvaházról** az árvaházi bizottság XXVI. évi jelentését terjesztette a tiszai egyházkerület közgyűlése elé. E szerint a növendékek száma az 1909/10. tanévben 48 (27 fiu és 21 leány) volt, kik közül 33 magyar, 5 német és 10 tót anyanyelvű. Az árvaház belétele a jelentés szerint egyszerű, szerény, családi és vallásos jellegű; a növendékek szorgalma, erkölcsi magaviselete s egészségi állapota tekintetében nem volt ok a panaszra. Az intézetnek a múlt évben is számos jöltevője akadt. Igy Springer József rozsnói lakos, nyugalmazott pénzügyőri altiszt 3451 kor. 21 f. megtakarított vagyonát az árvaháznak ajándékozta; Hevessy Bertalan, az árvaház világi elnöke, alapítványát 100 koronával 1600 koronára emelte; Kobiálka János nyug. gimn. tanár f. évi május 8-án keltezve a következő levelet intézte az árvaházhoz: „Tekintetes Igazgatóság! Beteg levén, van szerencsém 1000 koronát a tiszaker. evang. árvaháznak Rozsnón, mint adományt azon kívánattal átküldeni, hogy más hasonló adokozók is akadjanak“. Az 1000 korona mellékelve volt a levélhez. Roháts Lajos nyug. hisnyói lelkész és neje boldogult Kornélia leányuk emlékére 500 koronás alapítványt tettek az árvaház javára. Az árvaház kiadása 19,396 korona 38 fillér volt, mely összegnek a tisztán csak az árvák ellátására és nevelésére fordított részből átlag 340 kor. költség esett egy-egy árvára. Az intézet vagyona 64,972 kor. 23 fill., azonkívül van az intézetnek „a távozó árvák letétjeül“ 1573 kor. 88 fill. vagyona. A mint ezen rövid jelentésünkből kitűnik, Istennek látható áldása nyugszik Czékus Istvánnak ezen alkotásán. Bárha a többi egyházkerület is minél serényebben törekedne „kerületi árvaházat“ alapítani.

Külföld.

— „A szabadkereszténység és vallásos haladás kongresszusa“, mely Berlinben augusztus első felében folyt le, összehozta ott mindazokat, akik az evangélikus egyház hitével szakítottak s nyíltan vagy még némileg leplezve a monizmus és pantheizmus karjaiba vetették magukat. Igaz, hogy a kongresszus nyíltan nem vallotta be, hogy mit ért szabadkereszténység alatt, sőt még azt a látszatot is igyekezett kelteni, mintha némileg pozitív keresztény alapon állana. Különösen *Dr. Harnack* törekedett erre, de azzal, hogy kétféle evangéliumot különböztetett meg, a Jézus evangéliumát és a Jézusról szóló evangéliumot, valamint azon állításával, hogy Jézus: „csak ember volt, akit Isten tett urrá és Krisztussá az emberiség felett“, maga rontotta le ezen pozitív mázt. Mert hogy Jézus csak puszta ember volt, az ellenkezik az ő legfontosabb önkijelentéseivel, mint pl. a főtanács előtt tett esküjével, valamint az apostolok bizonyágtételével. Ő kezdettől fogva Ur és Krisztus volt és nemcsak lett azzá. Azon nyugszik az ő jelentősége és a mi hozzá, mint Üdvözítőnkhez való bizalmunk, hogy ő kezdettől fogva Isten fia volt és nemcsak azzá tétetett. — A „szabadkereszténység“ tényleg nem más, mint a kritika következtében a bibliától s a Krisztus és az apostolok tanától szabaddá lett és elszakadt úgy nevezett kereszténység, a mely azonban épen azért, mivel az üdvtényeket s azoknak vallásos jelentőségét tagadja már nem valódi kereszténység. Csak ezen a valódi kereszténységtől elszakadt absztraktum alapján nyújthatott ez a kongresszus testvérjobbot a pogányoknak, hinduknak, japánoknak, chinaiaknak, valamint a mohammedánusoknak és zsidóknak. Csak így volt lehetséges, hogy ezen a kongresszuson egy zsidó professzor *dr. Hirsch* általános helyeslés között azt a kijelentést tehesse, „hogy a zsidók nem térnek át a kereszténységhez, hanem mint egyenrangúak mellé állanak és hogy a Szentlélek hat a modern zsidóságban és a szabadkereszténységben egyaránt“ és hogy az indiai pogányság képviselői szerint „a közös pantheisztikus alap gondolat képezi az összekötő hidat a nagy kultúrvallások között.“ A pogányok és zsidók közötti misszióról ezen világkongresszus alapján, mely a zsidóság, pogányság és kereszténység közti egyenjogúságot hirdette, már szó sem lehetne. De a keresztény egyház missziói hivatását fel nem adhatja s így nem is helyeskedhetik ezen kongresszus alapjára. *Dr. Lasson*, egy tiszteletreméltó pozitív professor ezen a kongresszuson is hatalmas bizonyágot tett a kereszténységről, mint az isteni kijelentés vallásáról, bátor fellépése azonban nem illett ezen gyülekezet keretébe, a mely teljesen elvált az isteni kijelentéstől és az isteni üdvtényektől. Ha ezek az urak hangzatos szavakkal beszéltek a kereszténység szociális és erkölcsi jelentőségéről, úgy megfélekedtek róla, hogy a racionalizmus „szabadkereszténysége“ nem tett ezen a téren semmit s hogy az egyház megszámlálhatatlan szociális és humanitárius intézményeit mind a pozitív kereszténység alkotta. Hogy mit értenek ezek az emberek vallás alatt, az különösen *dr. Maurenbrecher* beszédéből tűnt ki, aki a szociálistust „a vallás egy új fokozatának“ mondta és kijelentette, „hogy a szociálisták és keresztények csak akkor közeledhetnek újra egymáshoz, ha a lelkesek nyíltan szociáldemokratáknak vallhatják magukat.“ A szociáldemokracia azonban nyíltan az atheizmust vallja és ha a lelkesek ugyanazt tehetnék, akkor mindenesetre meg volna a közös alap a kereszténység és szociálistus részére, csak hogy ez nem a valódi kereszténység, hanem az ezen kongresszus által képviselt szabadkereszténység volna. Ne engedjük azért magunkat ezen kongresszus által, melyről a mi lapjaink is kellesténél bővebben emlékeztek meg, megtéveszteni. A szabadkereszténység nem más, mint a kereszténység tagadása és elvetése, minden pozitív tartalom nélkül,

aminek hirdetésére ezuttal a németországi vallásos liberalizmus a hasonló nézetek vallóit az egész világból s az összes vallásokból segítségül hívta, hogy bomlasztó működését a nemzetköziség fényében ragyogtathassa. A szabadkereszténység tartalom nélküli semmi s épen azért minden positivre csak bomlasztólag és rombalólag hathat.

Most jelent meg a **Luther-Társaság** könyvkereskedésének
iskolai cikkek és tanszerekről szóló árjegyzéke.

Ebben a jegyzékben szerepel a most megjelent „Luther irka“ is, melynek elemi iskoláinkban való bevezetését ezennel is kérjük.

Akit a fent említett jegyzék érdekel s azt esetleg meg nem kapta volna, forduljon azért a

Luther Társaság könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII. Szentkirályi u. 51/a.
 ahonnan azt kézséggel és bérmentve megküldik.

Az ország összes közép-, polgári- és elemi iskoláiban használandó **TANKÖNYVEKET**
 tanszereket, ifjúsági-, tanári és tanítói könyvtári műveket, valamint

IRÓ- ÉS RAJZSZEREKET

úgy egyenkint mint tömegesen a legpontosabban szállít a
Luther Társaság könyvkereskedése,
 Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 52/a.

 Most jelent meg!

HETVÉNYI LAJOS: A keresztény egyház rövid története kor- és életrajzokban. Képekkel. A magyarországi ág. hitv. evang. egyház 1909. évi egyetemes közgyűlése által engedélyezett tankönyv. Ára 1 korona.

Ugyane szerzőtől megjelent: **Keresztény vallástan.** (Hit- és erkölcstan Dr. Luther Márton kiskatéja alapján.) Az ág. hitv. evang. középiskolák, polgári és felsőbb leányiskolák IV. osztálya számára. A budapesti ág. hitv. ev. gyülekezet által jutalmazott pályamunka. Ára 1 korona.

Ugy ezek, mint bármely más tankönyv, egyházi irodalmi munka stb.

a **Luther-Társaság** könyvkereskedésében
 Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 51/a.
 kapható.